

Nr 482

Av herr Ringaby m. fl., om undantagande från beskattning av vinst som beror på penningvärdets fall.

(Lika lydande med motion nr 537 i Andra kammaren)

Gällande regler om realisationsvinstbeskattning leder i många fall till en beskattning, som icke står i överensstämmelse med syftet med denna lagstiftning. Om en person på grund av tjänsteförflyttning, befordran, övergång till annan verksamhet eller av andra omständigheter nödgas sälja sin egna fastighet erhåller han i regel på grund av penningvärdeförsämringen en högre köpeskillning än den han erlade vid förvärvet. Har mindre än sju år förflutit mellan förvärv och försäljning blir hela mellanskillnaden beskattad som realisationsvinst. Beloppet lägges på toppen av hans övriga inkomster och drabbas av högre progressivitet. Genom penningvärdeförsämringen har även hans övriga, verkliga, inkomster kommit högre upp på skatteskalen, varigenom beskattningen av realisationsvinsten blir än hårdare. På den nya orten måste han skaffa bostad, och för denna måste han erlægga ett pris som uppgår till eller kanske överstiger vad han erhöll vid försäljningen av den gamla. Någon verklig vinst har i sådana fall icke uppstått vid försäljningen. En beskattning av en uppkommen fiktiv vinst måste för den som drabbas härav framstå som alldeles orimlig. Den kan försvåra eller omöjliggöra för honom att förvärva en ny bostad, och den kan därutöver skapa andra svårigheter för honom.

Detta problem har tidigare varit föremål för riksdagens behandling, senast genom motioner vid 1960 års riksdag. Däri har anförts, att en framkomlig väg att eliminera den av penningvärdeförsämringen orsakade skatte-skärpningen vore att anknyta beräkningen av skattepliktig vinst till index. I motionerna har vidare erinrats om att riksdagen vid sitt ställningstagande 1941 till förordningen om krigskonjunkturskatt tagit hänsyn till här berörda förhållanden.

Frågan om beskattningens utformning vid en fortgående penningvärdeförsämring har aktualitet även beträffande andra inkomster än realisationsvinst. Samma invändningar som i fråga om beräkning av realisationsvinst kan anföras mot beräkningen av skattepliktig inkomst av andra förvärvskällor, exempelvis vid upplåtelse av avverkningsrätt, avyttring av virkesförråd och försäljning av varulager och inventarier. Inom förvärvskällan rörelse, där viss tid, längre eller kortare, alltid förflyter mellan förvärv och

avyttring av en vara, är det ett genomgående drag att vid penningvärdeför-sämring vinst av rent fiktiv karaktär beskattas. Vid upplåtelse som inkluderar goodwill är förhållandet helt likartat med avyttring som föranleder realisationsvinstbeskattning, utom så till vida att någon avgörande tidsgräns ej finnes. Beträffande inkomst av tjänst och kapital föreligger icke samma problem, eftersom intäkter och avdrag regelmässigt upptages i samma penningvärde.

Bevillningsutskottet har tidigare avstyrkt motionsvis framförda utredningsyrkanden i föreliggande fråga. Utskottet har därvid erinrat om att bestämmelserna om beskattning av realisationsvinst syftat till att träffa rena spekulationsaffärer och därför inte velat förneka att visst berättigande finnes för motionens yrkande i sådana fall då en villafastighet, som använts som bostad för ägaren, försålts t. ex. på grund av ägarens förflyttning från orten.

I samband med ändring av bestämmelserna 1951 diskuterades även att utvidga skattefriheten till sådana fall då realisationsvinsten uppkommit vid försäljning, som berott på omständigheter varöver den skattskyldige inte kunnat råda. Någon lösning av frågan presenterades dock icke under åberopande av svårigheten att utforma särbestämmelser för dessa fall och att åstadkomma en hållbar gränsdragning mellan sådana fall som borde åtnjuta skattefrihet och andra.

Här berörda fråga torde få ökad aktualitet i och med de friare marknadsförhållanden som nu håller på att växa fram. Den omställning av produktionen som härigenom kan bli nödvändig kommer att öka rörligheten på arbetsmarknaden. Rationalisering och hårdare konkurrens från andra länder kan framtvunga koncentration och andra förändringar inom näringslivet. Under dessa förhållanden kommer flyttning till andra orter att bli allt vanligare. Det ligger i samhällets intresse att icke försvåra en sådan omställningsprocess genom oriktigt utformade beskattningsregler. Tvärtom är det, i fall då arbetskraft friställes, angeläget att underlätta för denna att söka sig till andra platser där arbetsmöjligheter erbjuder sig. Nuvarande beskattningsregler kan emellertid utgöra ett avgörande hinder för en förflyttning. Särskilt orimligt är det att beskatta uppkommen realisationsvinst i sådana fall där försäljning av egnahemsfastighet står i uppenbart samband med förvärv av likvärdig bostad.

Det framgår av det föregående att invändningarna mot en reform varigenom av inflationen beroende fiktiva vinster skulle undantagas från beskattning enbart varit av teknisk natur. Det har ansetts ogörligt att finna ett system som vore möjligt att tillämpa i praktiken och över hela fältet. Så är också enligt vår mening fallet. Detta bör emellertid icke hindra att delreformer genomföres på området där detta kan ske utan större tekniska besvärligheter. Ett område där det kan vara lämpligt att börja synes vara realisationsvinstbeskattningens. Vi har ovan anvisat en utväg med index-

beräkning — man kunde med tillhjälp av levnadskostnadsindex räkna upp anskaffningskostnaderna till samma penningvärde som vid avyttringen. Andra möjligheter kanske också finns. För att här skapa större klarhet bör enligt vår mening en utredning tillsättas.

Under återopande av vad vi här anfört hemställer vi,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning angående sådan ändring i skatteförfattningarna, att vinst som enbart beror av penningvärdets fall i möjligaste mån kan undantagas från beskattning.

Stockholm den 26 januari 1961

Per-Eric Ringaby

Lars Schött

Ragnar Sveningsson